

Lopulta kaikki unohtuu

Vuosi oli 1949. Yhdeksänvuotiaat Irma, Henri, Marja ja Paavo kirmasivat maatilan pihalla onnessaan. He olivat keksineet hauskan leikin: se oli vähän kuin hippaa, mutta muut kuin hippa voivat pelastaa jo jääneen pelaajan heittämällä palloa hänelle. Peli näytti ulkopuoliselle hiukan kaoottiselta, mutta lapset eivät moisesta piitanneet. Lapsien vanhemmat, Wilhelmiina ja Abraham, katsoivat ikkunasta lastensa touhuja. Sitä eivät kuitenkaan pikkuiset huomanneet, olivat he niin keskittyneitä peliinsä. Pian aurinko alkoi jo laskemaan, ja lapset olivat todella väsyneitä.

-Huh huh, mennäänkö jo pian syömään? Paavo kysyi. -Minun on kovin kuuma.

-Sama täällä! Marjakin sanoi. Niin lapset sitten päättivät pitää tauon, ja he menivät sisälle tupaan, joka sijaitsi ladon vieressä. Ruoka odotti jo pöydässä, kun he saapuivat.

-No, käykäähän käsiksi, kun se on vielä lämmintä! Wilhelmiina, lasten äiti hoputti heti heidät nähtyään. Abraham luki nurkkatuolissa päivän sanomalehteä, niin kuin hän teki joka aamu. Lapset kiiruhtivat pöytään, ja kiittivät ruoasta jo ennen sen syömistä. Ruoaksi oli perunoita ja kastiketta. Lapset pitivät niistä, ne olivat erityisesti Irman suosikkia. Irman suosikkia. Irman. Irma.

-Irma! hoitaja sanoo lempeästi. -Nyt on jo herätyksen aika.

-Mitä? Irma kysyy hiljaa. Takaisin vuodessa 2024. Irma makasi taas vanhainkodin natisevassa sängyssä. Seinän kokoisesta ikkunasta kajasti himmeää valoa. Huone oli aika pieni, mutta hoitajat olivat yrittäneet tehdä siitä mukavan koristelemalla sen huonekasveilla. Irma piti huonekasveista. Hänen lapsenlapsensa... Maija. Ja, ja Jaakko. Kyllä. He olivat auttaneet Irmaa kantamaan hänen tavaroitaan huoneeseen. Seinää vasten seisoivat Irman vanha lipasto. Se oli hänen lapsuudenkodissaan esillä myös, vaikka Irma ei sitä enää muistanutkaan.

-No niin. Minun pitää herättää vielä Ritva sinun jälkeesi, hoitaja sanoi ja hoputti Irmaa nousemaan.

-Tulen minä, Irma sanoi ja väänsi itsensä väkisin ylös. Irman mielessä pyöri paljon asioita, kun hän teki aamutoimiaan. Hän oli nähnyt paljon vastaavia unia, kuin mitä näki tänäkin yönä. Niitä oli ollut ainakin viimeisen kuukauden ajan. Tuon hetken Irma muisti hyvin. Oli ollut kuuma kesäloman päivä, ja kaikki perheen lapset olivat leikkineet yhdessä. Myöhemmin sinä päivänä joukkoon oli liittynyt myös naapuritalon kaksi vähän nuorempaa lasta, mutta hekin olivat pärjänneet pelissä hyvin. Silloin Irma oli onnellinen. Eniten Irmaa nykyään pelotti, että hän ei olisi välttämättä halunnut herätä niistä unistaan. Hän olisi halunnut olla onnellinen. Nuori ja onnellinen.

Päivä kului Irman osalta suhteellisen tavallisesti. Ensin hän heräsi, kuten aina, tasan kello kahdeksan. Sitten hän meni syömään aamupalaa muiden vanhainkodin asukkaiden kanssa. Siellä oli ihmisiä noin kuusikymmentävuotiaista aina Irman ikäisiin,

kahdeksankymmentäkolmevuotiaisiin. Itseasiassa siellä oli myös yksi viisikymmentäkaksivuotias nainen, joka menetti näkönsä ja toisen jalkansa yhtäkkisessä onnettomuudessa. Sen jälkeen hän ei enää pystynyt elämään itsekseen, joten hän tuli tänne, Kuusenkävyyn vanhainkotiin. Aamupalan ja pienen oleskelutauon jälkeen Kuusenkäpyyn oli tullut joukko päiväkotilapsia laulamaan vanhuksille. He lauloivat laulun oravasta. Irma oli nauttinut esityksestä. Hänen mielestään oli ihanaa, kuinka lapset tulivat ilahduttamaan vanhempia ihmisiä. Hän olisi itse tehnyt niin mielellään. Kun Irma kuunteli lasten laulua, hänelle tuli kuitenkin väkisin kovin haikea olo. Itse hän oli jo vanha mummeli, jolle tultiin laulamaan, koska hänen elämänsä oli muuten niin kovin hiljaista ja tylsää. Häntä tultiin viihdyttämään, jotta kun pian aika hänestä jättäisi, hänellä olisi hyviä muistoja elämänsä lopustakin. Hänen elämänsä oli jo käytännössä loppu. Mitään ei tulisi enää tapahtumaan. Hän ei kokisi enää mitään uutta. Jok'ikinen päivä tulisi kulkemaan saman rutiinin mukaan. Mikään ei olisi poikkeavaa. Ei mikään.

Nukkumaan mennessään Irma tiesi heräävänsä seuraavana aamuna tasan kello kahdeksan. Niin kuin aina. Hän veti ylleen saman vanhan pellavaisen mekon, jota käytti nukkuessaan. Sen kuuluisi olla valkoinen, mutta hän oli käyttänyt sitä niin monta kertaa, että se oli jo vähän vaaleanruskean värinen. Irma kampesi itsensä sänkyyn. Sen hän sentään pystyi tehdä. Hän oli urheillut nuoruudessaan niin, että nyt pystyi vielä tehdä ainakin joitain asioita itse. Esimerkiksi viereisessä huoneessa oleva kahdeksankymmentäseitsemänvuotias Taneli joutui tekemään melkein kaiken avustettuna, koska hän ei päässyt edes istuma-asennosta ylös omin nokkineen. Se oli Irmasta kovin surullista. Elämä mahtaa tuntua merkityksettömältä, jos sen elämiseen tarvitsee koko ajan avunlähteen. Ei välttämättä kaikista, mutta Irmasta tuntuisi. Hän koki nykyisenkin elämänsä kovin turhaksi. Mitä sitten, jos Irmaa ei enää olisi? Olisiko mikään erilaista? Ainakin yksi huone vapautuisi Kuusenkävyyn vanhainkodissa. Mutta kuka muka välittäisi, jos Irma yhtäkkiä katoaisi?

-Irma, tuttu hoitajan ääni sanoo Irmän sängyn vierestä. -Nyt on aika nousta.

-Tulen minä, Irma sanoo väsyneenä. Hän oli nukkunut aika huonosti, koska oli saanut unta ajatuksiltaan vasta kahdeltatoista yöllä. Kahdeksan tuntia oli Irmän tavalliseen unensaantiin verrattuna hyvin vähän. Hän kuitenkin nousi, ja meni tavallisen rutiininsa mukaan aamupalalle. Kun Irma istahti tuolilleen, vastapäätä istuva Eeva tervehti häntä.

-Miten on aamu mennyt? Eeva kysyi Irmalta.

-Ihan hyvin, Irma vastasi.

-Noh, onko lapsia tullut käymään viimeaikoina? Eeva jatkoi kyselemistään. He eivät olleet puhuneet hetkeen, niinkuin kysymyksistä voikin ehkä päätellä, mutta Irmaa silti ärsytti Eevan aina vain jatkuva kyseleminen. Ihan kuin hänen elämäntehtävänsä olisi tietää kaikista tuntemistaan ihmisistä mahdollisimman paljon kaikenlaista turhaa. Eeva kyseli joskus asioita, joita Irma ei edes olisi halunnut kertoa hänelle: ne eivät olleet asioita, jotka olisivat kuuluneet hänelle, Irmän puolittutulle ja vanhainkodin naapurille, mutta ei hän kehdannut sanoakaan sitä.

-En oikein muista, Irma vastasi. Hän olisi hyvin voinut kuvitella käyttävänsä sitä tekosyynä, jottei hänen tarvitsisi vastata, mutta hän ei ihan oikeasti valehdellut. Arki oli nykyään niin rutiininomaista, ettei hän muistanut pieniä yksityiskohtia. Pahimmillaan päivätkin sekoittuivat toisiinsa.

-Vai niin, Eeva myhäili miltei itselleen. Hetken aikaa he istuivat hiljaisuudessa, vain aterimien tekemät äänet rikkoivat sitä.

-Joskus minä ajattelen lapsuuttani näin vanhana mummona, Eeva vihdoin sanoi.

-Mitä? Irma kysyi. Hän oli vajonnut hiljaisuuden aikana syvälle ajatuksiinsa.

-Lapsuuttani joskus ajattelen näin vanhana mummona. Mietin, mitä olisin voinut tehdä toisin.

-Ai jaa, Irma sanoi. -Niin minäkin.

-Mitä olisit halunnut tehdä toisin? Eeva kysyi. Taas hän teki sen. Ihan tavalliseen keskusteluun hän vaivihkaa sujauttaa henkilökohtaisen kysymyksen, ja siihen tuntuu olevan pakko vastata.

-En tiedä.

-Kyllähän tiedät, juuri sinä sanoit niin! Eeva piikitteli.

-No, ehkä olisin halunnut elää enemmän... täysillä, tiedäthän? Olisin kai halunnut nauttia elämästäni ja lapsuudestani. Ennen kuin huomasinkaan, olin jo töissä, sitten naimisissa ja eläkkeellä. Elämä kulki silmiäni edestä aivan liian nopeasti.

-Hmmm... vai niin, Eeva sanoi mietteliäänä. Irma kuvitteli, kuinka Eeva kirjoitti parhaillaan juuri saamansa tiedonjyvän jonnekin syvälle aivojensa nurkkaan. Hän palasi turhautuneena takaisin ruokansa pariin. Hullu nainen.

Irmän silmissä pimeni taas. Hän ei enää säikähtänyt, kun se tapahtui, koska se oli käynyt jo niin monta kertaa. Yksi, kaksi, kolme, neljä, viisi. Nyt hänen näkökenttensä laajeni taas. Vanhainkodin kolkko huone hahmottui hitaasti taas Irmän silmien eteen. Sama vanha huone, jossa hän oli nukkunut viimeiset... monta vuotta. Monta kymmentä vuotta, kai. Irma ei enää muistanut kunnolla.

Hän nousi ylös, puki vaatteet päälleen, vaikka se oli jo vaivalloista. Irmasta tuntui, että joka päivä se oli aina vain vaikeampaa. Hän laahusti aamupalalle. Kello oli 7.46, Irma oli herännyt itse aikaisemmin kuin oli tavallista. Hän oli mennyt nukkumaan aikaisin, ja vaikka hän heräsi jo vähän vaille seitsemän, oli hän saanut tavallisen määrän unta. Aamupalalla oli puuroa, niin kuin joka aamu tätäkin ennen. Irmasta puuro oli mautonta, oli ollut aina ennenkin. Hän ei tajunnut, miksi sitä tarjottiin jokaisena päivänä. Eihän se kovin ravitsevaakaan ollut. Irma tarttui aina pikkuisiin yksityiskohtiin, ja unohti ne myöhemmin. Niin kävi nytkin. Aamupalan jälkeen Irma meni huoneeseensa, eikä tahtonut nousta sängystä enää, kun siihen kellahti. Irma katsoi kattoon mietteissään, kunnes koputus ovesa herätti hänet ajatuksistaan.

-Sisään, Irma sanoi. Ovi avattiin toiselta puolelta, ja sen takana seisoivat kaksi nuorta sekä kolme aikuista, Irman veikkauksen mukaan noin viisikymmentävuotiaita. Nuorista toinen oli tyttö ja toinen poika, ja aikuisista kaksi oli naisia ja yksi oli mies. Irma ei tunnistanut ihmisiä, vaikka uskoi, että oli nähnyt heidät joskus. Keitä he mahtoivat olla?

-Hyvää syntymäpäivää, mummi! kaikki heistä sanoivat yhteen ääneen. Irma katsoi ovelle hetken aikaa. Mistä tulijat oikein puhuivat? Hänen vanhat aivonsa raksuttivat kovaan tahtiin, samalla kun oven suussa seisovat vieraat eivät uskaltaneet tulla sisään asti. Irma yritti otsa rypyssä muistaa tulijoiden nimiä ja keitä he olivat. Niin kovin tutuilta he kyllä vaikuttivat. Yritä nyt muistaa.

-Äiti, yksi aikuinen sanoi tullessaan Irmaa kohti. -Olet rakas.

Irma katsoi tätä hieman hämmentyneenä. Eihän hän ollut tuon miehen äiti. Ja he toivottivat hänelle hyvää syntymäpäivää. Nyt ei ollut Irman syntymäpäivä, eihän? Mikä päivä tänään edes oli? Irman syntymäpäivä oli... oli silloin kun oli... mikäs päivä se nyt olikaan. Irma ei muistanut omaa syntymäpäiväänsä. Hänen silmänsä laajenivat. Nyt voisi ihan hyvin olla hänen syntymäpäivänsä.

-Keitä te olette? Irma kysyi hiljaa, muttei kuullut vastausta. Hänen aistinsa sumenivat. Maailma tuntui tärkevän hänen ympärillään. Hän ei muistanut omaa syntymäpäiväänsä, eikä todennäköisiä sukulaisiaan. Mitä seuraavaksi? Hän unohtaisi oman nimensä? Irma. Hänen täytyi jestas sentään tarkistaa. Juuri kun elämä oli tuntunut taas ainakin lähes tärkeältä, se luhistui uudestaan käsiin, kun siitä koitti ottaa kiinni. Irma tunsu elämänsä pienien hiekanjyvien valuvan pikkuhiljaa rypyisten sormien välistä pois. Lopulta mitään ei olisi enää jäljellä, eikä millään olisi enää mitään väliä. Irma ei muistanut enää aikaa, jolloin hiekkaa oli vielä paljon hänen käsissään. Hän tunsu, kuinka viimeisetkin kimaltelevat hiekanjyvät valuivat pois kynnelien saattelemana.

-Hippa! ääni huudahti kikattaen. Irma tunsu myös kosketuksen olkapäässään.

-Mitä? hän kysyi hämmästyneenä. Hän avasi väsyneenä silmänsä. Mihin hän oli oikein joutunut?

Irma ei ollut enää vanhainkodissa. Hän oli puisessa huoneessa, kerrossängyn alemmassa kerroksessa. Lattialla oli kärsineen näköinen, ennen varmaan värikäs räsymatto, joka näytti kieltämättä vähän tutulta. Hän ei vain keksinyt miksi. Irma nousi istumaan. Valo kajasti hänen silmiinsä vasemmalta puolelta avoimesta ikkunasta, hän myös tunsu lempeän tuulen osuvan poskelleen samasta ikkunasta. Hetkinen. Tämä oli Irman ja hänen sisarustensa huone silloin, kun he olivat pieniä. Irma nousi ylös. Se oli todella helppoa. Hän oli kevyt, ja selkäkipuakaan ei enää ollut. Irma katsoi käsiään. Ne eivät olleet enää rypyiset. Hän tunnusteli hiuksiaan. Ne eivät olleet enää lyhyet. Irma juoksi ulos huoneesta sinne, missä muisti vessan olevan. Hän katsoi peiliin. Hän oli taas yhdeksänvuotias. Irma kipitti portaat alas alakertaan, ja näki äitinsä Wilhelmiinan tekemässä aamupalaksi puuroa. Hän juoksi äidin luo, ja halasi tätä.

-Mistä moinen pirteys? Wilhelmiina kysyi.

-En tiedä, pikkuinen Irma sanoi hymy korvissa, ja jatkoi juoksuaan ympäri taloa. Hän ei kuitenkaan löytänyt sisaruksiaan, joten juoksi ulos. Kuivalla pihalla kasvoi kukkasia, mikä oli outoa, mutta Irma ei edes huomannut koko asiaa. Hän näki jo Marjan, Henrin ja Paavon, ja meni heidän luokseen.

-Hippa! Irma huudahti, ja kosketti Henrin käsivartta. Lapset juoksivat pihalla onnessaan, ja nauroivat, niin kuin aina ennenkin. Pian Irma jo unohtikin, että hänen kuuluisi olla jossain muualla. Hän oli niin onnellinen, ettei muistanut.